

"המקום אשר יבחר ה'"

פתיחה

בשיעור זה ברצוננו להתבונן במשמעות הביטוי "המקום אשר יבחר ה'", ביטוי המופיע בספר דברים 21 פעם. נבקש לבחון את ההקשר הכללי בו מופיע הביטוי, את מיקומו ואת משמעותו.

במבט ראשון, ניתן לראות שביטוי זה מופיע אך ורק בספר דברים, עובדה הקשורה מן הסתם לכך שספר דברים נאמר ערב הכניסה לארץ.

אמנם, גם בספר שמות עוסקת התורה במשכן, אך אין היא מציינת את מיקומו. בספר דברים אין התייחסות כלל למשכן, אך יש התייחסות רחבה אל המקום אשר יבחר ה'.

מהשילוב בין הספרים ניתן להסיק שיש מקום בו עתיד ה' לבחור ושם יבנה המקדש העתידי, אולם התורה אינה מציינת את מיקומו המדויק.¹

א. ההופעות השונות של הביטוי

בפרק זה נעמוד על המקומות השונים בהם נזכר הביטוי "המקום אשר יבחר ה'" בספר דברים, ועל ההקשר בו הוא מופיע בכל אחת מהפעמים.

המקומות בהם מופיע ביטוי זה הינם:

- פרק י"ב - חובת ההקרבה והאכילה במקום זה, וכן בנוגע לאכילת בשר תאוה.
- פרק י"ד - אכילת מעשר שני.
- פרק ט"ו, כ - אכילת בכור.
- פרק ט"ז, ב-טז - שלשת הרגלים.
- בפרק י"ז, ח-י - בית הדין הגדול היושב שם.
- בפרק כ"ב, ב - העלאת הביכורים.
- בפרק ל"א, יא - מצות הקהל.

לכל המצוות בהן מוזכר ביטוי זה, קיימת זיקה ישירה אל המקום אשר יבחר ה'.

על מנת להבין היטב את משמעות הביטוי, נבחן את משמעותו בפעם הראשונה שהוא מופיע בדברים י"ב. לשם כך נעיינ תחילה בפסוקים עצמם:

"אבד תאבדון את כל המקומות אשר עבדו שם הגוים אשר אתם ירשים אתם את אלהיהם על ההרים הרמים ועל הגבעות ותחת כל עץ רענן: ונתצתם את מזבחתם ושבתם את מצבתם ואשריהם תשרפון באש ופסילי אלהיהם תגדעון ואבדתם את שמם מן המקום ההוא: לא תעשון כן לה' אלהיכם: כי אם אל המקום אשר יבחר ה' אלהיכם מכל שבטיכם לשום את שמו שם לשכנו תדרשו ובאת שמה: והבאתם שמה עלתיכם וזבחיכם ואת מעשרתיכם ואת תרומת ידכם ונדריכם ונדבתיכם ובכלת בקרכם וצאנכם: ואכלתם שם לפני ה' אלהיכם ושמתם בכל משלח ידכם אתם ובתיכם אשר ברכך ה' אלהיך: לא תעשון ככל אשר אנחנו עשים פה היום איש כל הישר בעיניו: כי לא באתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה אשר ה' אלהיך נתן לך: ועברתם את הירדן וישבתם בארץ אשר ה' אלהיכם מנחיל אתכם והניח לכם מכל איביכם מסביב וישבתם בטח: והיה המקום אשר יבחר ה' אלהיכם בו לשכן שמו שם שמה תביאו את כל אשר אנכי מצוה אתכם עולתיכם וזבחיכם מעשרתיכם ותרמת ידכם וכל מבחר נדריכם אשר תדרו לה': ושמתם לפני ה' אלהיכם אתם ובניכם ובנותיכם ועבדיכם ואמהתיכם והלוי אשר בשעריכם כי אין לו חלק ונחלה אתכם: השמר לך פן תעלה עלתיך בכל מקום אשר תראה: כי אם במקום אשר יבחר ה' באחד שבטיך שם תעלה עלתיך ושם תעשה כל אשר אנכי מצוה: רק בכל אות נפשך תזבח ואכלת בשר כברכת ה' אלהיך אשר נתן לך בכל שעריך הטמא והטהור יאכלנו כצבי וכאיל: רק הדם לא תאכלו על הארץ תשפכונו כמים: לא תוכל לאכל בשעריך מעשר דגנך ויתרשך ויצהרך ובכלת בקרך וצאנך וכל נדריך אשר תדר ונדבתיך ותרומת ידך: כי אם לפני ה' אלהיך תאכלנו במקום אשר יבחר ה' אלהיך בו אתה ובנך ובתך ועבדך ואמתך והלוי אשר בשעריך ושמת לפני ה' אלהיך בכל משלח ידך: השמר לך פן תעזב את הלוי כל ימך על אדמתך" (דברים י"ב, ב-יט).

מפרק זה עולות כמה נקודות הנוגעות לענייננו, ואנו ננסה לעמוד על כמה מהם בשורות הבאות.

ב. הביטוי "המקום"

הביטוי "המקום" מופיע בתורה בספר בראשית בכמה הקשרים, אך ברצוננו להתעכב על איזכור זה ביחס להר המוריה ולבית אל.²

2 אמנם גם בקשר לעיר סדום התורה חוזרת מספר פעמים על הביטוי "המקום" ובהלשט ייתכן שזהו ניגוד לחברון בה גר אברהם באותה עת או להר המוריה ואכמ"ל.

1 מעניין שהרמב"ם, בדבריו בעניין מצות בנין המקדש בהלכות בית הבחירה א', א, מביא כמקור המצוה את הפסוק בפרשת תרומה "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" (שמות ל"ה, ח), אך כשהוא מתייחס למצות בנין המקדש בהלכות מלכים, הוא מביא כמקור המצוה את הפסוק בפרשת ראה "לשכנו תדרשו ובאת שמה" (דברים י"ב, ה). מכאן, שגם הלכתית קיימים שני עניינים משלימים: בנין מבנה המשכן והמקדש, כמובא בהלכות בית הבחירה, ובחירה אלוקית של המקום בו הוא ימוקם, כמובא בהלכות מלכים.

למקום מקודש. כך למשל בתפילת שלמה בחנוכת המקדש: "להיות עיניך פתוחות אל אל הבית הזה לילה ויום, אל המקום אשר אמרת יהיה שמי שם" (מלכים א' ח', כט).

אותו מקום מיוחד אליו אברהם הולך, נושא את עינו ובא הינו מקום מיוחד.

מה קורה באותו "מקום"? אחרי כל הכנותיו של אברהם להקרבת הקרבן (בראשית כ"ב, ט"ו) בנין המזבח, עריכת העצים, עקידת יצחק, שימתו על העצים ולקיחת המאכלת לשחוט את בנו, מתגלה מלאך ה' ואומר לאברהם לא לעשות ליצחק מאומה. אברהם מגלה בכוחות עצמו את ייחודיותו של "המקום" באופן שהתורה אינה מפרטת ומכח מסירות נפשו זוכה להתגלות.

התגלות זו היא זו שמגלה לאברהם את אופיו האלוקי של ה"מקום". בעקבות התגלות זו, אברהם נושא את עינו רואה איל ומקריב אותו, ואחר כך קורא שם מיוחד למקום: וַיִּקְרָא אֲבְרָהָם שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא ה' יְרָאָה, אֲשֶׁר יֹאמַר הַיּוֹם בְּהַר ה' יְרָאָה " (כ"ב, יז). משמעות קריאת השם⁶ בהקשר שלנו, הינה הענקת משמעות חדשה למקום. בעקבות ההתגלות שהיתה לאברהם במקום זה, התבררה הזיקה המיוחדת בין מקום זה לקב"ה.

מקרה דומה לתופעה שראינו בסיפור עקידת יצחק, מצויה בחלומו של יעקב בבית אל (בראשית כח, י"ב). כמו בסיפור עקידת יצחק, גם שם התורה מכנה את המקום בשם "המקום" ולא מגלה לנו היכן הוא, וגם שם בעקבות התגלות אלוקית, יעקב קורא למקום בשם, לאחר שהתבררה ייחודיותו וקדושתו של המקום:

"...וַיִּפְגַע בַּמָּקוֹם וַיֵּלֶן שָׁם כִּי בָא הַשָּׁמַשׁ, וַיִּקַּח מֵאֲבָנֵי הַמָּקוֹם וַיִּשֶׂם מְרִאשְׁתּוֹ וַיִּשְׁכַּב בַּמָּקוֹם הַהוּא... וַיִּיקָץ יַעֲקֹב מִשְׁנָתוֹ וַיֹּאמֶר אֲכֹן יֵשׁ ה' בַּמָּקוֹם הַזֶּה וְאֲנֹכִי לֹא יָדַעְתִּי: וַיִּירָא וַיֹּאמֶר מַה נֹּרָא הַמָּקוֹם הַזֶּה אֵין זֶה כִּי אִם בַּיֵּת אֱ-לֹהִים וְזֶה שַׁעַר הַשָּׁמַיִם... וַיִּקְרָא אֵת שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא בַּיֵּת אֵל...". (שם, פסוקים י"א, ט"ז, י"ט).

ההקבלות העולות משתי הפרשיות, הביאו את חז"ל לזהות את מקום ההתגלות אצל יעקב, בהר המוריה (כך לדוגמה בחולין צ"א). על אף שמפשוט הכתובים נראה כי ההתגלות מתרחשת בבית אל בצפון נחלת בנימין ולא בהר המוריה,⁷ מתוך ההקבלות שראינו לעיל, וממהות ההתגלות הזוהה באופיה ובמהותה למקדש, הסיקו חז"ל כי מדובר באותו מקום.

בעקבות פרשיות אלו, ההתייחסויות להר המוריה כאל "מקום" בעל משמעות ייחודית מבחינת ההתגלות האלוקית, תקבל לדורות משמעות נוספת. במהלך המקרא כולו, מכונה הר המוריה "המקום", וכינוי זה נושא בתוכו משמעות רחבה הרבה יותר מאשר סתם מקום.

אברהם מצטווה ללכת אל ארץ המוריה ולהעלות את יצחק בנו לעולה על אחד ההרים. מן הפסוקים נראה כי 'ארץ המוריה' היא מקום מוגדר, וככל הנראה ידוע לאברהם. בהמשך, בהגיעו לארץ המוריה, מצטווה אברהם להעלות את בנו לעולה על הר מאוד מוגדר וספציפי: אחד ההרים אשר יאמר לו ה'.

לכאורה, היינו מצפים כי הכתוב יגלה לנו היכן הוא אותו המקום, אך הדברים נשארים מעורפלים: "וילך אל המקום אשר אמר לו הא-לוהים". מחד, הדברים סתמו, אולם מאידך גיסא מדובר במקום מאוד מסוים וברור. נראה כי אם נסקור את הפרק כולו, נוכל להבחין כי התורה לאורך כל הפרק, נמנעת באופן שיטתי מציון שמו המדויק של ההר ומיקומו בארץ המוריה.³

נקודה נוספת העולה מתוך קריאת הפרק הינה חזרתה של המלה "מקום", כמה פעמים במהלך הפרק:

- "וילך אל המקום אשר אמר לו הא-לוהים" (א).
- "וישא אברהם את עינו וירא את המקום מרחוק" (ד).
- "ויבואו אל המקום אשר אמר לו הא-לוהים" (ט).
- "ויקרא אברהם שם המקום הוה ה' יראה, אשר יאמר היום בהר ה' יראה" (יז).

מן הפסוקים עולה בבירור כי כוונת הביטוי הינה אל המקום אליו התכוון ה' שיגיע אברהם "על אחד ההרים אשר אומר אליך".⁴ אולם, מה פירוש המילה 'מקום' בהקשרה כאן?

במקרא, מצינו שני מובנים יסודיים למילה זו:

1. מקום – ציון מקום, אתר על גווני השונים.
2. מקום - אתר פולחני, מקום קדוש ואפילו מקדש.⁵ במספר מקומות במקרא משמש הביטוי 'מקום' ציון

3 ענין זה קשור למגמה של העלמת המקום אשר יבחר ה', וכפי שהזכרנו בפרק "מדוע ירושלים אינה מוזכרת בשמה" (ירושלים המקראית – שיעור מספר 4 - http://www.etzion.org.il/vbm/archive/10-jeru/04yerushalayim_batoral1.php).

4 שני מחברים התייחסו אל נושא המקום במקרא ובדברינו נביא את דבריהם ונתייחס אליהם:

- משה שרון: "ויפגע במקום וילן שם...למשמעות המלה "מקום במקרא", מחקרים במקרא ובחינוך (תשנ"ז) ע' 188-198.

- ניסן ארט: "הגדר האלוהי", בית מקרא לז,ג (תשנ"ב), 198-199.

5 על פי משה שרון (ע' 192 הערה 2).

שני מונחים נוספים המופיעים במקרא כדי לציין מקום מסוים הינם: שער ושדה. ניסן ארט במאמרו הנ"ל מבאר יפה את ההבחנה הברורה בין ה'מקום' שהוא "המקום המקודש", לבין השער והשדה. הביטוי "בכל שערך" פירושו: מקום התכנסות האזרחים למשפט או לזבח משפחה.

- השער מציין את הגדר האזרחי ממשלת האדם היוצר.

- השדה מציין את ממשלת הטבע המיתולוגי, את המקום המופקר מחוץ לעיר (ענין זה בולט במיוחד בדרישת התורה בויקרא יז, מבני ישראל – למען אשר יביאו בני ישראל את זבחייהם אשר הם זבחים על פני השדה והביאום לה' אל פתח אוהל מועד... " בניגוד לעובדי האילים הזובחים את זבחייהם לשעירים).

- המקום מציין את ממשלת האל הבורא.

בהמשך השיעור התייחסנו שוב וביתר הרחבה להבדל שבין 'שערך' למקום אשר יבחר ה' (פסקה ד).

6 בהמשך דברינו, נתייחס לתוכנם של השמות עצמם.

7 דברינו כאן מצטרפים לדברינו בפרק הראשון בסדרת השיעורים של "ירושלים המקראית" בנושא "הדרך אל ירושלים" http://www.etzion.org.il/vbm/archive/10-jeru/01haderech_lyerush1.php

"ויפגע במקום, ר"ה בשם ר' אמי אמר מפני מה מכנין שמו של הקב"ה וקוראין אותו מקום? שהוא מקומו של עולם ואין עולמו מקומו. מן מה דכתיב (שמות ל"ג) 'הנה מקום אתי', הוי הקב"ה מקומו של עולם ואין עולמו מקומו" (בראשית רבה (וילנא) פרשה סח).

אין העולם מלוא גילויו של הקב"ה אך הוא מתגלה בעולם. כינויו של הקב"ה "מקום", מבטא את הופעת ה' בעולם וזיקתו אליו. לכן מענין כי בלשון המקרא המלה מבטאת התייחסות למקום קדוש, כלומר מקום שיש לו קשר עם הקב"ה. במובן זה אין כהר המוריה לבטא את זיקת הקב"ה לעולם בכלל ולמקום הזה בפרט. לא במקרה טענו חז"ל כי זהו מקום בריאת העולם והאדם, כביכול מקום המפגש הראשוני, הבראשיתי בין הקב"ה לבין כלל הבריאה.

ג. משמעות הביטוי "המקום" בפרקנו¹¹

בספר דברים, מצוים בני ישראל:

"אבד תאבדון את כל המקומות אשר עבדו שם הגוים אשר אתם ירשים אתם את אלהיהם על ההרים הרמים ועל הגבעות ותחת כל עץ רענן: ונתצתם את מזבחתם ושבחתם את מצבתם ואשריהם תשרפון באש ופסילי אלהיהם תגדעו ואת שמם מן המקום ההוא: לא תעשו כן לה' אלהיכם: כי אם אל המקום אשר יבחר ה' אלהיכם מכל שבטיכם לשום את שמו שם לשכנו תדרשו ובאת שמה" (י"ב, ב-ה).

לעומת הציווי לאבד את כל המקומות בהם עבדו הגוים עבודה זרה, מצוים בני ישראל לעבוד את הקב"ה ב'מקום' אשר יבחר ה'. מהם ה'מקומות' המוזכרים בפסוק?

לגבי מקומות העבודה זרה אותם מצווה התורה לאבד, נראה שהיא מתייחסת למקומות הפולחן עם פסילי העבודה הזרה ותשמישיה ולא לקרקע עצמה.¹² באופן זה מבאר החזקוני על אתר:

"בכלים שנשתמשו בהם לעבודת כוכבים הכתוב מדבר, דאילו המקומות אי אפשר לאבדן, ועוד דקרקע עולם אינה נאסרת".

כלומר הציווי מתייחס למקום הפולחן וחפצי העבודה, אולם אין כאן הגדרה מדויקת של היקף המקום.

מהו ה'מקום' בו אמורים בני ישראל לעבוד את תהקב"ה? האם בפסוקים אלו ישנו רמז לבחירת הר במוריה כמקום הקדוש? לדעת הרב הופמן התשובה לכך הינה שלילית, וכך הוא מסביר: הדבר ברור, שאיו המקרא קובע לעת עתה שום מקום. "המקום אשר יבחר", נאמר כאן רק בניגוד ל"הרים וגבעות ועץ רענן", שהם מקומות שנבחרו בידי אדם.

כך למשל באזכרות שצינו לעיל בספר דברים, המזכיר כעשרים פעם את הביטוי "המקום אשר יבחר ה'".

וכך גם בתפילת שלמה בחנוכת בית המקדש:

"להיות עינך פתוחות אל הבית הזה לילה ויום אל המקום אשר אמרת יהיה שמי שם לשמע אל התפלה אשר יתפלל עבדך אל המקום הזה... והתפללו אל המקום הזה והודו את שמך" (מלכים א, ח, כט-לה).

בעקבות פרשיות אלו מקבל הביטוי "מקום", גם משמעות נוספת של מקום מקודש, גם כאשר אין מדובר דוקא בהר המוריה.⁸

כך למשל בהתגלותו המיוחדת של ה' אל משה בהר האלקים "המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קדש הוא" (שמות ג', ה). וכן ביהושע בגלגל שומע מפי המלאך כי "של נעלך מעל רגלך, כי המקום אשר אתה עומד עליו קדש הוא..." (יהושע ה', טו).⁹

כך גם בספר שמואל בהחזרת הארון לישראל על ידי פלשתים: "ויאמרו שלחו את ארון אלהי ישראל וישב למקמו ולא ימית אתי ואת עמי" (שמואל א ה', יא) וכן בנבואת ישעיהו הידועה: "פה אמר ה' השמים כסאי והארץ הדם רגלי אי זה בית אשר תבנו לי ואי זה מקום מנוחת" (ישעיהו ס"ו, א). כאן ההקבלה היא בין בית לבין מקום מנוחה. מקום המקדש הינו מקום מנוחה לה', וכפי שאומר דוד בתפילתו: "... אני עם לבבי לבנות בית מנוחה לארון ברית ה'..." (דברי הימים א' כ"ח ב).

כך גם בספר ירמיהו "וען אשר עזבני וינכרו את המקום הזה ויקטרו בו לאלהים אחרים אשר לא ידעום המה ואבותיהם ומלכי יהודה, ומלאו את המקום הזה דם נקים" (ירמיהו י"ט, ד), וכן בנבואתו המפורסמת של יחזקאל: "ותשאני רוח ואשמע אחרי קול רעש גדול - ברך כבוד ה' ממקומו" (יחזקאל ג', יב).¹⁰

הנביא ישעיהו אף מקביל בבירור בין המקום בו שוכן ה' צבאות לבין האתר הגיאוגרפי: "בעת ההיא יובל שי לה' צבאות עם ממשך ומורט ומעם נורא מן הוא והלאה גוי קו קו ומבוסה אשר בזאו נהרים ארצו אל מקום שם ה' צבאות הר ציון" (ישעיהו י"ח, ז).

לענייננו, הר המוריה הינו "המקום" בה"א הידיעה. זוהי האזכרה הראשונה בתורה של המלה "מקום" במשמעות מקום קדוש, ועל כן, ההתגלות המיוחדת וקריאת השם על ידי אברהם, רומזת על משמעות עניינו של המקום לדורות.

מאלפת העובדה כי בלשון חז"ל אחד מכינויו של הקב"ה הוא "מקום". וכך לשון המדרש:

8 פרטי המקורות מובאים במאמרו של משה שרון שצוין לעיל בהערה 2.

9 בגלגל קשורה קדושת המקום לעצם הכניסה לארץ, אך יש בה בחינה של קשר מיוחד בין בגלגל ובפרט יריחו לירושלים ולמקדש. ניתן לראות ביריחו, בעיר הראשונה שכבשו בני ישראל, את "תרומתה של ארץ ישראל". יש בה את קדושת הראשית המבטאת בתמצית את קדושת כל הארץ ואת קדושת מקום המקדש. החרם על יריחו מבטא נקודה זו, וכך גם בדברי חז"ל על דושה של יריחו (ספרי במדבר פסקא פא וספרי דברים פסקא סב) ובכך נרחיב בע"ה בפרק: "נחלת בנימין נחלת שכינה".

10 גם בתפילה אנוח משתשים בנוסח זה: "ממקומך מלכנו תופיע", וכן "ממקומו הוא יפן ברחמיו לעמו".

11 לדברינו כאן יש לצרף את מה שכתבנו השנה בשיעורנו על תולדות השראת שכינה (טז): "בכל המקום אשר אזכיר את שמי בכלל, ובפרק האחרון בפרט בסעיף ג שנושאו: "בכל המקום" ו"המקום אשר יבחר ה'" <http://www.etzion.org.il/vbm/archive/13-jeru/03mikdash.doc>

12 הגדרה זאת הינה של הרב הופמן בפירושו לדברים יב, ג.

בנימה אישית

ברצוני להודות מקרב לב לעורך שיעורנו בועז קלוש זו השנה הרביעית ברציפות, שנאלץ להפסיק את עריכת השיעורים. אני מכיר לו תודה רבה על עבודה מקצועית, יסודית ורצינית, ובה, מעבר לאירגון נכון של הכתוב ועריכתו הלשונית, סייע רבות בליבון העיוני של הנושאים עצמם, בזיכוכם ובירורם וכך יצאה מתחת ידינו עבודה מתוקנת יותר. ברצוני לאחל לו בהזדמנות זאת הרבה הצלחה בכל עשייתו בעתיד בכל תחומי פעולתו.

ברצוני לאחל לעורכנו החדש, אביעד בינשטוק, ברכה והצלחה בכל, ובעריכת שיעורנו מכאן ולהבא, ולהודות לו על שלקח על עצמו את משימת עריכת השיעור.

בברכת טוב, יצחק לוי.

מהו היקפו של ה"מקום" עליו מדובר? במפרשים לא מצינו התייחסות מדוייקת וישירה לשאלה זו, ובאופן תיאורטי, ניתן היה לדבר על היקפים שונים: ממזבח בו מקריבים בפועל את הקרבנות, דרך מקום העזרה המרכזית, מחנה לוי ועד העיר כולה.

על פי פרשנות חז"ל (על המשך הפרק לעיל, פס' ו-ז) משתמע כי אוכלים קודשים קלים ומעשר שני במקום אשר יבחר ה'. לפי זה, מתברר כי כוונת התורה בביטוי המקום אשר יבחר ה' אינה רק למזבח, לעזרה או למקום המקדש, אלא לירושלים כולה.¹³

ייתכן מאוד כי קיימת כאן אף מגמה מכוונת של התורה לא רק להעלים את ירושלים ולא להזכירה, אף לציין בכוונה ביטוי כללי מאוד "המקום אשר יבחר" מבלי להגדירו. זיהוי ביטוי זה על ידי חז"ל כעיר, מבאר ומפרש דבר שהתורה בכוונה לא פירטה.

בהמשך לעובדה כי ירושלים לא הוזכרה בשמה לא במפגש אברהם עם מלכיצדק מלך שלם ולא בעקדה, סביר להניח כי גם כאן התורה מעלימה את שמה בכוונה ואפילו העלמת העובדה שמדובר בעיר הינה בכוונה תחילה. בצורה כזו, התורה מעצימה את העובדה כי מדובר במעשה אנושי שלא נקבע מראש.

רק בימי שלמה יתברר אכן כי הבחירה הינה בחירה בעיר: "וְשָׁבוּ אֵלַי כְּכֹל לְבָבָם וְכָכֵל נַפְשָׁם בְּאָרֶץ אֲבֹתָם אֲשֶׁר שָׁבוּ אֹתָם וְהִתְפַּלְלוּ אֵלַי דֶּרֶךְ אֲרָצָם אֲשֶׁר נָתַתָּה לְאֲבוֹתָם הָעִיר אֲשֶׁר בָּחַרְתָּ וְהִבִּיתָ אֲשֶׁר בָּנִיתִי לְשִׁמְךָ" (מלכים א' ח' מח).

והדבר מסתבר כי דווקא בימי שלמה, כאשר ישנה עיר ובלבה מקדש, המקדש מטביע את חותמו על העיר כולה, וה' בוחר בכל העיר, מקום חיי חולין המתקדש מכח המקדש שבלבה.

ד. "בשעריך" - המקום אשר יבחר ה'

בהמשך הפרק בו עסקנו לעיל (דברים י"ב) אנו מוצאים התייחסות לשני למקומות שונים: 'שעריך' ו'המקום אשר יבחר ה'. אולם, ישנו הבדל יסודי בין שני המקומות, הבולט מאוד מתוך הפרק: 'המקום אשר יבחר ה'', הינו מקום אחד והוא נבחר על ידי הקב"ה. מאידך, שערים ישנם בכל עיר ועיר, ובכל עיר יש להם אופי אחר, עיר עיר ושעריה. השערים הם מקום הכניסה אל העיר, וכידוע שם מתקיים המשפט. כלומר, ניתן לומר שהשערים מייצגים את העיר בה חי ושוכן האדם, לעומת 'המקום אשר יבחר ה'' שכוונתו לירושלים והמקדש, עיר בה בחר הקב"ה להשכין את שכינתו. כפי שהוסבר לעיל, השערים מכוונים לעיר במשמעותה האזרחית, לעומת המלה 'מקום' המכוונת למקום מקודש.

ביעור הבא נמשיך לעסוק בנושא זה, ונתמקד בבחירתה של ירושלים ובמעמדה של שילה במקרא.

*****
 כל הזכויות שמורות לשיבת הר עציון ולרב יצחק לוי, תשס"ח
 עורך: אביעד בינשטוק
 *****
 בית המדרש הווירטואלי שליד ישיבת הר עציון
 האתר בעברית: <http://www.etzion.org.il/vbm>
 האתר באנגלית: <http://www.vbm-torah.org>
 משרדי בית המדרש הווירטואלי: 02-9937300 שלוחה 5
 דוא"ל: office@etzion.org.il
 *****

¹³ המשנה במסכת כלים פרק א' ו' ואילך, מגדירה את ירושלים כ'לפנים מן החומה', שם אוכלים קדשים קלים ומעשר שני.